

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

1187

Ustavni sud Republike Hrvatske, u sastavu Jasna Omejec, predsjednica Suda, te suci Mato Arlović, Marko Babić, Snježana Bagić, Slavica Banić, Mario Jelušić, Davor Krapac, Ivan Matija, Antun Palarić, Miroslav Šeparović i Nevenka Šernhorst, odlučujući o prijedlozima za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti zakona s Ustavom, na sjednici održanoj 7. travnja 2010. godine, donio je

ODLUKU

I. Pokreće se postupak za ocjenu suglasnosti s Ustavom i ukida se članak 38. stavak 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (»Narodne novine«, broj 155/02.).

i

RJEŠENJE

II. Ne prihvaća se prijedlog za brisanje naziva »ustavni« iz imena i teksta Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (»Narodne novine«, broj 155/02.).

III. Ova odluka i rješenje objavit će se u »Narodnim novinama«.

O b r a z l o ž e n j e o d l u k e

1. Predlagatelj Petar Marija Radelj podnio je prijedlog za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom članka 38. stavka 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (»Narodne novine«, broj 155/02.).

Predlagatelj smatra da je osporenim odredbom proširena nadležnost Ustavnog suda izvan djelokruga utvrđenog Ustavom te da je, stoga, osporena odredba »neprovediva«. Predmet se vodi pod brojem: U-I-1029/2007.

U drugom prijedlogu za pokretanje postupka za ocjenu suglasnosti s Ustavom istog zakona predlagatelj predlaže da Ustavni sud ukine riječ »ustavni« u sintagmi »ustavni zakon« i u odgovarajućim padežima u tekstu Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u cijelosti. Ističe da se Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina pogrešno zove jer je riječ o organskom zakonu, a ne o ustavnom zakonu. Predmet se vodi pod brojem: U-I-1030/2007.

2. Osporeni članak 38. stavak 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina glasi:

(3) Vijeća nacionalnih manjina odnosno predstavnici nacionalnih manjina i Savjet za nacionalne manjine imaju pravo, u skladu s odredbama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske podnijeti ustavnu tužbu Ustavnom sudu Republike Hrvatske, ako po vlastitoj ocjeni ili povodom inicijative pripadnika nacionalne manjine smatraju da su povrijeđena prava i slobode pripadnika nacionalnih manjina propisana ovim Ustavnim zakonom i posebnim zakonima.

Prijedlog je osnovan.

3. Prema članku 5. stavku 1. Ustava, u Republici Hrvatskoj zakoni moraju biti u suglasnosti s Ustavom.

Za ocjenu suglasnosti s Ustavom članka 38. stavka 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina mjerodavni su članci 15. stavak 2., 82. stavak 1., 131. stavak 2. i 128. stavak 4. Ustava te članak 62. stavak 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine«, broj 99/99., 29/02. i 49/02.).

Članak 15. stavak 2. Ustava glasi:

Ravnopravnost i zaštita prava nacionalnih manjina uređuje se ustavnim zakonom koji se donosi po postupku za donošenje organskih zakona.

Članak 82. stavak 1. Ustava glasi:

Zakone (organski zakoni) kojima se uređuju prava nacionalnih manjina Hrvatski sabor donosi dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika.

Članak 131. stavak 2. Ustava glasi:

Ustavni zakon donosi se po postupku određenom za promjenu Ustava.

Članak 128. alineja 4. Ustava glasi:

Ustavni sud Republike Hrvatske:

– odlučuje povodom ustavnih tužbi protiv pojedinačnih odluka državnih tijela, tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima kad su tim odlukama povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode, kao i pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu zajamčeni Ustavom Republike Hrvatske,

Člankom 62. stavkom 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske propisano je:

(1) Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo).

4. Pri razmatranju osporene odredbe Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina Ustavni sud je pošao od sljedećih stajališta:

Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske po sili članka 131. stavka 2. Ustava jest propis koji ima pravnu snagu samog Ustava (jer se donosi i mijenja u postupku u kojemu se donosi i mijenja Ustav), a Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina je po sili samog Ustava (članak 15. stavak 2.) organski zakon koji se donosi dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika (članak 82. stavak 1.). U tom smislu, neovisno o nazivu »ustavni«, Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina nema snagu Ustava i Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (jer se ne donosi i ne mijenja u postupku u kojemu se donosi i mijenja Ustav).

Sukladno navedenom, uvažavajući članak 5. Ustava, Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina mora biti u suglasnosti s Ustavom, ali i s mjerodavnim odredbama Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

5. Iz sadržaja članka 38. stavka 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina proizlazi da vijeća nacionalnih manjina, predstavnici nacionalnih manjina i Savjet za nacionalne manjine imaju pravo Ustavnom sudu podnijeti ustavnu tužbu u ime treće osobe kad, prema vlastitoj ocjeni ili povodom inicijative pripadnika nacionalne manjine, ocijene da su povrijeđena prava i slobode pripadnika nacionalne manjine.

Ustavna tužba posebno je ustavnopravno sredstvo zaštite ustavnih prava u pojedinačnim slučajevima. Ustavnu tužbu može podnijeti svatko, dakle svaka fizička osoba (hrvatski državljanin i stranac), svaka pravna osoba (domaća ili strana), kao i skup pojedinaca kojima je zakonom priznat položaj stranke u postupku. Pretpostavka za podnošenje ustavne tužbe jest da je podnositelj ustavne tužbe nositelj ustavnog prava i da mu je osporenom odlukom državne ili javne vlasti, prema njegovom mišljenju, povrijeđeno neko ustavno pravo čiji je on nositelj.

Polazeći od članka 128. alineje 4. Ustava i članka 62. stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske razvidno je da člankom 38. stavkom 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina nije proširena nadležnost Ustavnog suda, kako to pogrešno smatra predlagatelj, već je osporenom odredbom pravo na podnošenje ustavne tužbe zakonodavac dao i političkim institucijama nacionalnih manjina i tako proširio krug osoba koje mogu podnijeti ustavnu tužbu izvan kruga osoba koje propisuje Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

Razmatrajući osporeni članak 38. stavak 3. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina u odnosu na mjerodavne odredbe Ustava i Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, Ustavni sud ocjenjuje da osporena odredba nije suglasna s Ustavom i Ustavnim zakonom o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

6. Pritom Ustavni sud napominje da je člancima od 23. do 37. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina propisan postupak izbora, način rada i nadležnost, odnosno prava predstavnika nacionalnih manjina, vijeća nacionalnih manjina i Savjeta za nacionalne manjine, kao posebnih političkih institucija s ciljem osiguravanja sudjelovanja nacionalnih manjina u javnom i političkom životu Republike Hrvatske. Iz sadržaja navedenih odredaba razvidno je da u nadležnosti navedenih institucija nije predviđeno podnošenje ustavne tužbe Ustavnom sudu.

7. Iz sadržaja članaka 37. i 38. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina očita je intencija zakonodavca da pripadnicima nacionalnih manjina u ostvarivanju njihovih prava i sloboda utvrđenih Ustavom te prava i sloboda propisanih tim zakonom i posebnim zakonima osigura zaštitu tih prava i pred Ustavnim sudom kroz institut ustavne tužbe. Međutim, Ustavni sud napominje da je člankom 62. stavkom 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske zaštita ljudskih prava i temeljnih sloboda, utvrđenih Ustavom, osigurana svima pa tako i pripadnicima nacionalnih manjina, ali pod pretpostavkama koje su njime propisane.

8. Slijedom navedenog, Ustavni sud je na temelju članka 55. stavaka 1. i 2. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske odlučio kao u točki I. izreke.

O b r a z l o ž e n j e r j e š e n j a

9. Člankom 15. stavkom 2. Ustava propisano je da se ravnopravnost i zaštita prava nacionalnih manjina uređuje ustavnim zakonom koji se donosi po postupku za donošenje organskih zakona.

Prema članku 131. stavku 2. Ustava samo je Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske propis koji ima pravnu snagu samog Ustava, a Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina po osnovi članka 82. stavka 1. Ustava organski je zakon koji se donosi dvotrećinskom većinom glasova svih zastupnika.

Naime, iako je riječ o posebnoj većini kakva se zahtijeva i za promjenu Ustava, Ustavni zakon o pravima nacionalnih manjina ne donosi se u postupku za promjenu Ustava, već u zakonodavnom postupku po kojemu se donose organski zakoni iz članka 82. stavka 1. Ustava. Drugim riječima, pri donošenju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina Hrvatski sabor ne djeluje u svojstvu ustavotvorne skupštine.

Stoga, Ustavni sud ocjenjuje da u konkretnom slučaju sam naziv zakona ne mijenja njegovu pravnu narav i ne čini ga pravno drugačijim od onoga što on po Ustavu i po svom sadržaju jest: organski zakon. U tom smislu Ustavni sud je već zauzeo stajalište u odluci broj: U-I-774/2000 od 20. prosinca 2000. (»Narodne novine«, broj 1/01.)

10. Stoga je, na temelju članka 43. stavka 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske, riješeno kao u točki II. izreke.

Objava ove odluke i rješenja (točka III. izreke) temelji se na članku 29. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske.

Broj: U-I-1029/2007

U-I-1030/2007

Zagreb, 7. travnja 2010.

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

Predsjednica
dr. sc. Jasna Omejec, v. r.